

EESTI METSANDUSE ARENGUKAVA AASTANI 2035 TEGEVUSSUUNDADE TÄIENDAVAD TEGEVUSED

Kliimaministeerium

2026

Sissejuhatus

Käesolevas lisas on esitatud arengukava eelnõu tegevussuundade peatükkide kaupa lisategevused, mis on kavandatud järgmiseks perioodiks, aastateks 2026–2035. Peamiselt on käsitletud uuringu-, analüüsi- jms vajadusi, et toetada arengukava üld- ja alaeesmärkide täitmist.

2.1. Elurikkuse seisund ja kliimamuutused

Alaeesmärk: Metsandus aitab tagada metsaökosüsteemide ja nende elurikkuse püsimise, leevendab kliimamuutusi ning kohaneb kliimamuutuste mõjuga.

Mõõdikud:

Paranenud või soodsas seisundis loodusdirektiivi metsaelupaikade arv ja ohustatud metsaliikide seisundi paranemine	↑
Halva tervisliku seisundi tõttu lageraiesse hinnatud puistute pindala (ha/a)	↓
Turbe- ja valikraiete pindala suhe lageraie pindalasse (%)	↑

2.1.1. Metsade elurikkuse seisundi parandamine

1. Analüüsitakse operatiivse ja tõhusa raiete seiresüsteemi arendamise vajadust.
2. Selleks, et säilitada raietel rohkem väärtuslikke looduselemente, tähelepanu väärivaid puid, üksikute säilikpuude asemel mitmeliigilisi puuderühmi, surnud puitu jm, analüüsitakse metsa jäetavate puude, surnud puidu ja lamapuidu vajalikku mahtu ja olemit majandusmetsas ning nende metsa jätmise praktikaid. Vajaduse korral muudetakse regulatsioone.
3. Soodustatakse metsamajandamise hea tava järgimist ja vajadusel metsade sertifitseerimist metsaomanike seas. Edendatakse metsaomanike vabatahtlikku loodushoidu (mh eraalgatuslikke tegevusi). Looduskaitset korraldatakse koostöös maaomanikega.
4. Analüüsitakse kaitsemetsade termini kasutusele võtmise vajadust õigusaktides. Metsaomanikele pakutakse tuge, et neil oleks kaitsealal asuva metsa majandamisel lihtne järgida piiranguvõndite nõudeid, mille eesmärk on tagada kaitsealade elurikkus.
5. Pesitsusrahu regulatsiooni alaste otsuste tegemisel analüüsitakse majandusmetsades pesitsusrahu laiema rakendamise võimalusi ja riske, sh pesitsusrahuga kaasnevaid kulusid. Lisaks hinnatakse mõju metsasektori konkurentsivõimele.
6. Maaomanikke kohustatakse maaparandussüsteeme rajades või rekonstrueerides järgima keskkonnasäästlikke meetmeid (sh peetakse silmas elurikkuse ning keskkonna- ja kliimaeesmärke, samuti metsade kasvukohatüüpide erisusi). Keskkonnamõjude leevendamiseks rajatakse settebasseine jm rajatise, lisaks tuletõrjetee. Vajaduse korral aga likvideeritakse kuivendussüsteeme, et taastada endine looduslik veerežiim. Riigimetsa uusi maaparandussüsteeme ei rajata. Metsatulekahjude ennetamiseks on veevõtukohtad ruumiliselt planeeritud ja neile on tagatud juurdepääs.
7. Hinnatakse ökosüsteemiteenuseid, arvestades muu hulgas nende teenuste mõju inimese tervisele, metsade uuenemisele jne. Ökosüsteemiteenuseid hinnatakse komplekselt kogu metsasektoris.
8. Metsade tüpoloogiline esinduslikkus kaitstavate alade jagunemisel metsatüüpideks saavutatakse teaduspõhiselt: juba välja valitud laane-, salu- ja soovikumetsade aladel

tagatakse ajutine kaitse EELIS-e kavandatavate kaitstavate alade kihil ning nendele aladele kehtestatakse sobiv kaitsekord.

9. Keskkonnajärelevalvet tõhustatakse nii ajakohastatud seiresüsteemi kui ka vajadusel metsade sertifitseerimise kaudu. Edendatakse kogukondade, metsaomanike ja jahindusorganisatsioonide tegevust nii looduskaitstes kui ka keskkonnajärelevalves.
10. Hinnatakse elupaikade ja kaitstavate metsade funktsioone, selle põhjal rakendatakse neid parandavaid meetmeid. Ohustatud metsaliikide levila või arvukuse taastumiseks töötatakse välja abinõud.
11. Suurendatakse investeeringuid riigimetsa looduskaitsetöösse vastavalt eelarvelistele võimalustele ning hinnatakse looduskaitsetööde investeeringuvajadust erametsades. Analüüsitakse looduskaitse planeerimise ja kaitsemeetmete rakendamise mõju, lähtudes ökoloogilistest ja sotsiaalmajanduslikest aspektidest.

2.1.2. Kliimamuutuste leevendamine ja mõjudega kohanemine

1. Uuritakse kliimamuutustest, samuti metsakahjustustest (mh kuuse-kooreüraski jt kahjurite) ja häiringutest (sh koosluste taastamine) ning metsamajanduslikest tegevustest (nt hooldusraietest, turbe- ja valikraietest, kuivendusest jms) tingitud mõjusid süsiniku sidumisele ja heitele. Metsade süsiniku sidumise võimekuse ja süsinikuvaru suurendamiseks kasutatakse mitmekesiseid majandamisvõtteid ja taastatakse sookooslusi, mh soodustatakse jääksoode korrastamist metsastamisega selleks sobivatel aladel.
2. Tehakse alusuuring, et hinnata metsade netojuurdekasvu.
3. Analüüsitakse ja kaardistatakse mittemetsamaa metsastamise mõjusid ja potentsiaali, vajaduse korral töötatakse välja ja rakendatakse ökoloogiliselt sobiliku mittemetsamaa metsastamist soodustavaid meetmeid.
4. Luuakse raamistik selleks, et metsamajandajad saaksid arvestada metsatööde planeerimisel ja läbi viimisel kliimamuutuste mõjuga metsade tootlikkusele, tervislikule seisundile, liigilisele koosseisule ja süsiniku sidumise võimele ning teisalt arvestada ka metsamajanduslike tegevuste mõjuga metsaökosüsteemide süsinikuheitele.
5. Analüüsitakse metsatehnika mõju muldadele. Vajaduse korral rakendatakse meetmeid, mis soosivad väiksema keskkonnamõjuga tehnika kasutuselevõttu. Metsade majandamisel eelistatakse väikese pinnase erisurvega masinate kasutamist. Analüüsitakse ja arendatakse meetmeid raiete kvaliteetsemaks planeerimiseks ja läbi viimiseks, arvestades metsade sidususe ja loodusmaastiku eripäraga. Soodustatakse looduslike häiringute suhtes vastupidavamate segapuistute kasvatamist ja juurepessu ohuga aladel biopreparaatide laiemat kasutamist. Puistute koosseisu kujundamisel arvestatakse metsade haigus- ja häiringukindlusega. Uuritakse võõrpuuliikide kasvatamise võimalusi kliimamuutustega kohanemiseks ja nende mõjude leevendamiseks, sh nende mõju üldisele elurikkusele ettevaatusprintsipist lähtudes, et vältida invasiivsust ja patogeenide levikut.
6. Arendatakse välja ja võetakse kasutusele metsakahjustuste, sh putukakahjustuste aja- ja asjakohane seiresüsteem. Õigesti korraldatud ja ajakohastatud seire alusel saab prognoosida võimalike kahjustuste levikut ja tekkivaid puhanguid ning rakendada operatiivselt meetmeid kahjustuste leviku piiramiseks. Samuti jälgitakse invasiivsete ja ohtlike võõrliikide levikut ning töötatakse välja meetmed selle tõkestamiseks. Ulukikahjustuste vähendamiseks tõhustatakse jahindusorganisatsioonide ja maaomanike koostööd. Tormikahjustuste õigeaegse koristamisega vähendatakse kahjurite ohtu, arvestades samas kõdunema jäetava puidu rolli metsa elurikkuse säilitamisel.
7. Toetatakse teadusuuringuid, mis uurivad metsade ja metsasektori tähtsust kliimamuutuste leevendamisel ning metsade kohanemisevõime parandamist kliimamuutuste kontekstis.

Jätkatakse üleriigilise metsade süsinikumudeli loomisega. Vajalike metsamajanduslike otsuste tegemisel tuginetakse teaduspõhisele informatsioonile, mille saamiseks kaasatakse rohkem kõrgkoolide teaduspotsiaali.

8. Metsade kliimamuutustega kohanemiseks arendatakse metsapuude selektsiooni, uuritakse peamiste metsapuuliikide geneetilist mitmekesisust; sh selgitatakse, millised puuliigid ja genotüübid on võimelised paremini kliimamuutustega kohanema ja on muutuste suhtes resistentsemad.

2.2. Metsanduse konkurentsivõime

Alaeesmärk: Metsasektor on majanduslikult konkurentsivõimeline

Mõõdikud:

Lisandväärtuse maht ühe töötaja kohta (tuh €/a)	↑
Puitu töötleva tööstuse T&A kulude osakaal sektori lisandväärtusest (kolme aasta keskmisena, %)	↑

2.2.1. Metsanduse konkurentsivõime tõstmine

1. Metsaühistute kaudu suurendatakse erametsaomanike teadmisi mitmesugustes metsandusküsimustes. Analüüsitakse tugisüsteemi toimimismehhanismi, mis on aluseks metsaühistute liikmeskonna suurenemisele ja sellekohase sotsiaalse kapitali arendamisele.
2. Arendatakse katsetatud kultiveerimismaterjali tootmisvõime suurendamist ja seemnemajanduse valdkonda. Riik tagab, hoiab ja mitmekesistab vajalikku hariliku männi, hariliku kuuse, arukase ja sanglepa metsapuude seemnevaru.
3. Hinnatakse metsa puiduliste saaduste ja teiste ökosüsteemihüvede kasutuse mõju ning potentsiaali maapiirkondade tööhõivele, et hoida ja võimaluse korral suurendada metsade kasutusega seotud tööhõivet. Lisaks kavandatakse meetmeid selle paremaks realiseerimiseks.
4. Otsitakse võimalusi traditsioonilise puidukasutuse kõrval ka metsa teiste ökosüsteemihüvede paremaks kasutamiseks ja turundamiseks. Selleks kaardistatakse ja hinnastatakse erinevad metsaökosüsteemi saadused ja hüved. Samuti uuritakse metsamajandamise viise, mis soodustavad parimal võimalikul moel erinevate ökosüsteemihüvede kasutamist. Neid metsa majandamise viise tutvustatakse metsaomanikele, mh metsaühistute kaudu. Terviklikum ja järjepidev metsaomand võimaldab omanikul oma metsa haldamist pikemalt planeerida, sh leida võimalusi metsa mitmekesisemaks kasutuseks.
5. Soodustatakse kaugseirevahendite kasutamise laiendamist metsade olemi hindamisel ja seisukorra seiramisel, metsamajanduslike tööde planeerimisel, metsade majandamise otsuste tegemisel ning järelevalves. Oluline on tagada vahendite olemasolu (tööjõud, finantsvahendid) seotud asutustele, et tulevikus seatavaid kaugseire kasutamise eesmäärke saavutada. Kõik riiklike struktuuride (RMK, KAUR, Maa- ja Ruumiamet jne) metsade kaugseireandmed ja töövahendid luuakse võimaluse korral selliselt, et neid saab kasutusele võtta kogu Eesti metsasektoris.
6. Edendatakse metsaomanike koostööd piirkondlike metsa- ja maaparandusühistutega. Metsakuivendussüsteemide seisundit seiratakse perioodiliselt. Suurendatakse metsaomanike teadmisi kuivenduse mõjudest keskkonnale ja puistu majanduslikule väärtusele.

7. Soodustatakse uudsema ja keerulisema kompetentsiga kõrgepalgaliste töökohtade lisandumist sektorisse. Seda arengut toetavad metsasektori ja teadusasutuste ning Haridus- ja Teadusministeeriumi vaheline koostöö, temaatiliste uuringute tegemine ning ettevõtete investeeringud arendustegevusse, mille tulemusena suureneb tootmise automatiseerimine ja digitaliseerimine.
8. Selgitatakse välja majandusmetsades mitmel põhjusel kättesaamatu puidutagavara.

2.2.2. Puidu parema väärimise edendamine

1. Panustatakse ringmajanduse arengudokumendi ja tegevuskava väljatöötamisse. Metsa- ja puidutööstuses soodustatakse ja toetatakse puidu, sh n-ö raskesti töödeldava (standardpuidust keerulisemat) ja majanduslikult väheväärtusliku puitmaterjali ning raie- ja puidujäätmete tõhusamat ja ressursisäästlikumat kasutamist, samuti taas- ja ahelkasutamist.
2. Riiklikul tasandil ollakse eeskujuks puidust ehitusmaterjali kasutamisel, rajades puidust referentshooneid. Oluline on uute kogemuste saamine suurte puitehitiste ehitamise vallas – sellega suurendatakse Eesti puidusektori ekspordipotentsiaali ning edendatakse kohaliku tooraine väärimist.
3. Töötatakse välja lahendused hoone terve elukaare süsinikujälje määramiseks ja selle arvestamiseks hoonete energiaklassi määramisel.
4. Suurendatakse töötlemise kompetentsi, teadmisi ja võimeid (mitmesugused puidukasutusviisid, paberi- ja puitmassi tootmine, biotehnoloogiad, puitmaterjalid, biorafineerimistehnoloogiad, biomaterjalid ja -kemikaalid, bioplastid, saetööstus jm).

2.3. Metsanduse sotsiaalsed ja kultuurilised väärtused ning kaasamine

Alaeesmärk: Metsandus on kaasav ning arvestab sotsiaalsete ja kultuuriliste väärtustega

Mõõdikud:

Riigimetsa külastatavus	→
Kohalikest arengusuundumustest ja vajadustest vahetult mõjutatud metsamaa pindala (ha)	→
Osakaal kihelkondadest, kus ajaloolised looduslikud pühapaigad on inventeeritud	↑

2.3.1. Sotsiaalsete ja kultuuriliste väärtustega arvestamine

1. Edendatakse metsa kultuuri-, puhke- ja tervistavaid väärtusi, sh loodusturismi. Kujundatakse uusi kvaliteetseid puhkemetsi ja matkaradasid; olemasolevaid hooldatakse, et säiliks ja paraneks nende kvaliteet. Soodustatakse asjakohast teavitus- ja turundustegevust. Elanikkonna seas tehakse uuringuid metsa kasutusviiside kohta, et selgitada välja kõrvalkasutuse maht ja sisu. Uuringu eesmärk on analüüsida selle majandusvaldkonna olukorda ja selgitada elanikkonna osalust looduskasutuses.
2. Püsimetsa majandamiseks korrigeeritakse õigusakte ning töötatakse välja viisid statistika kogumiseks ja analüüsimiseks.
3. Soodustatakse koostööd mäluasutuste jt kultuuriinstitutsioonide ning metsasektori jt metsaga seotud sektorite vahel, et parandada avalikkuse teadlikkust metsa ja metsanduse tähtsusest Eesti ajaloos.

4. Üldhariduskoolide õppetegevuse mitmekesistamiseks töötatakse välja metsateemalisi õppematerjale ja tehakse need kättesaadavaks. Õpetajatele korraldatakse teemakohaseid täiendkoolitusi. Töötatakse välja meetmeid, et haridusasutused saaksid lihtsamalt taotleda toetust metsaga seotud hariduslike projektide elluviimiseks. Kaasatud on nii Haridus- ja Teadusministeerium kui ka Kultuuriministeerium, tegevusi koordineerib Keskkonnaministeerium.
5. Keskkonnaministeeriumi koordineerimisel koostöös Haridus- ja Teadusministeeriumiga jagatakse järjepidevalt teavet metsasektori erialaõppe võimalustest. Muu hulgas suunatakse õppijaid erialast haridust omandama eraettevõtjate ja teiste institutsioonide stipendiumite pakkumise kaudu. Arendatakse giidide ja muude metsa aktiivtegevuste korraldajate oskuseid koostöös kutseõppeasutustega.
6. Oluline on, et valdkonna tööandjad ja asjassepuutuvad huvirühmad oleksid kaasatud kutsenõukogude töösse ning kutseõppeasutuste ja kõrgkoolide tasemeõppe õppekavade arendamisse. Arendatakse ja ajakohastatakse metsandusliku kutse- ja kõrghariduse õppekavasid.
7. Arendatakse metsade mitmekülgset kasutamist. Soodustatakse metsakasutuse kokkulepete sõlmimist maaomaniku ja teiste ettevõtjate (loodusturism, metsamarjade turustamine jm) või isikute vahel.
8. Uuritakse metsaomaniku tüübi mõju eri valdkondadele (nt elurikkus, kultuuripärand, julgeolek), et selgitada välja, milliseid meetmeid on nende valdkondade edendamiseks pikemas perspektiivis tarvis.

2.3.2. Kaasamise edendamine

1. Tagatakse metsa majandamisele vajaduspõhiste piirangute seadmise võimalus, mis arvestab piirkondlikke erisusi vastavalt kohalike arengusuundi määravatele üldplaneeringutele või kokkulepetele metsaomanikega.
2. Soodustatakse puhkealade ruumilist planeerimist, sh metsade rekreatiivset kasutust maakonnaplaneeringu, kohaliku omavalitsuse üldplaneeringu või vastava teemaplaneeringu kaudu. Koostöös eri valdkondade spetsialistidega parandatakse metsade ligipääsetavust (sh korrastatud taristud ja võttes kasutusele digitaalseid lahendusi). Parandatakse ülevaadet erametsade rekreatiivsest kasutamisest.
3. Arendatakse metsa puudutava avaliku ja ruumipõhise teabe veebipõhiseid infosüsteeme, et tagada info mugavam ja kontsentreeritum kättesaadavus avalikkusele. Sealjuures suurendatakse avalikkuse teadlikkust looduskaitse vajalikkusest.
4. Kogutakse metsandusalast investeerimise ning teadus- ja arendustegevuse statistikat, senisest enam avaldatakse metsandusteemalist informatsiooni.
5. Töötatakse selle nimel, et ühiskond oleks teadlikum metsanduse probleemidest ja otsustest, hüvedest ja toodetest ning looduskaitse tähtsusest metsanduses. Muu hulgas rõhutatakse puidu kui keskkonnasäästliku materjali kasutamise eeliseid fossiilsete materjalide ees. Seeläbi parandatakse metsasektori mainet.